

Mérési adatok feldolgozása

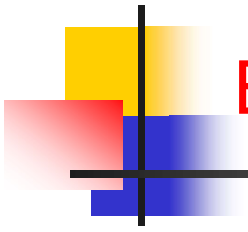
Gerzson Miklós

Pannon Egyetem, Villamosmérnöki és Információs
Rendszerek Tanszék

2019/2020 II. félév

- A mérési adatok különböző formában, általában ömlesztve jelennek meg
- Ezeket az adatokat különböző szempontok szerint rendezni kiértékelni kell az elemzés érdekében
- Cél azon statisztikai alapműveletek bemutatása, melyek segítségével az adatok rendezése, elsődleges feldolgozása elvégezhető

- A mérési adatok elsődleges megjelenési formája: rendezetlen számhalmaz
  - a regisztrálóról kapott – idő szerint részben rendezett eredmények sokasága
  - különböző megfigyeléseknek még idő szerint sem rendezett halmaza
  - „lajstrom”
  - egyedi elemei – az egyes adatok – jele x_i

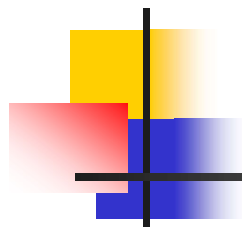

Elemi műveletek

- *Számlálás* – legegyszerűbb művelet
  - megfigyelések száma n
  - x_i , $i = 1, \dots, n$, az i index az adatsorszámára utal
- *Rangsorba rendezés*
  - növekvő vagy csökkenő érték szerinti rendezés
    - általában növekvő
  - rangsorba rendezett értékek szokásos jelölése: $x_{(i)}$
    - legkisebb elem $x_{\min} = x_{(1)}$
    - legnagyobb elem $x_{\max} = x_{(n)}$
    - pl. ötödik legnagyobb elem $x_{(n-4)}$

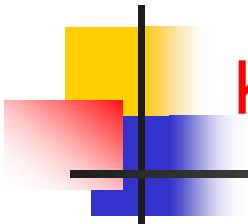
- miután lajstrom általában nem rendezett, így $x_i \neq x_{(i)}$
- a rangsorolás egyben *rangsorszám* hozzárendelését is jelenti
  - rangszám: pozitív egész szám, mely megadja a rangsorba rendezett adat sorszámát:
$$R_i = k, \text{ ha } x_i = x_{(k)}$$
- egyforma nagyságú adatok esetén
  - átlagrang – törtérték is lehet rang
  - kapcsolt rang – kimaradó rangszámok

Elemi műveletek

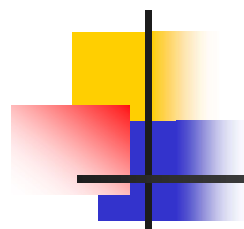
- **Összegzés** (szummázás)
  - adatok értékeinek összeadása

Középértékek alkalmazása

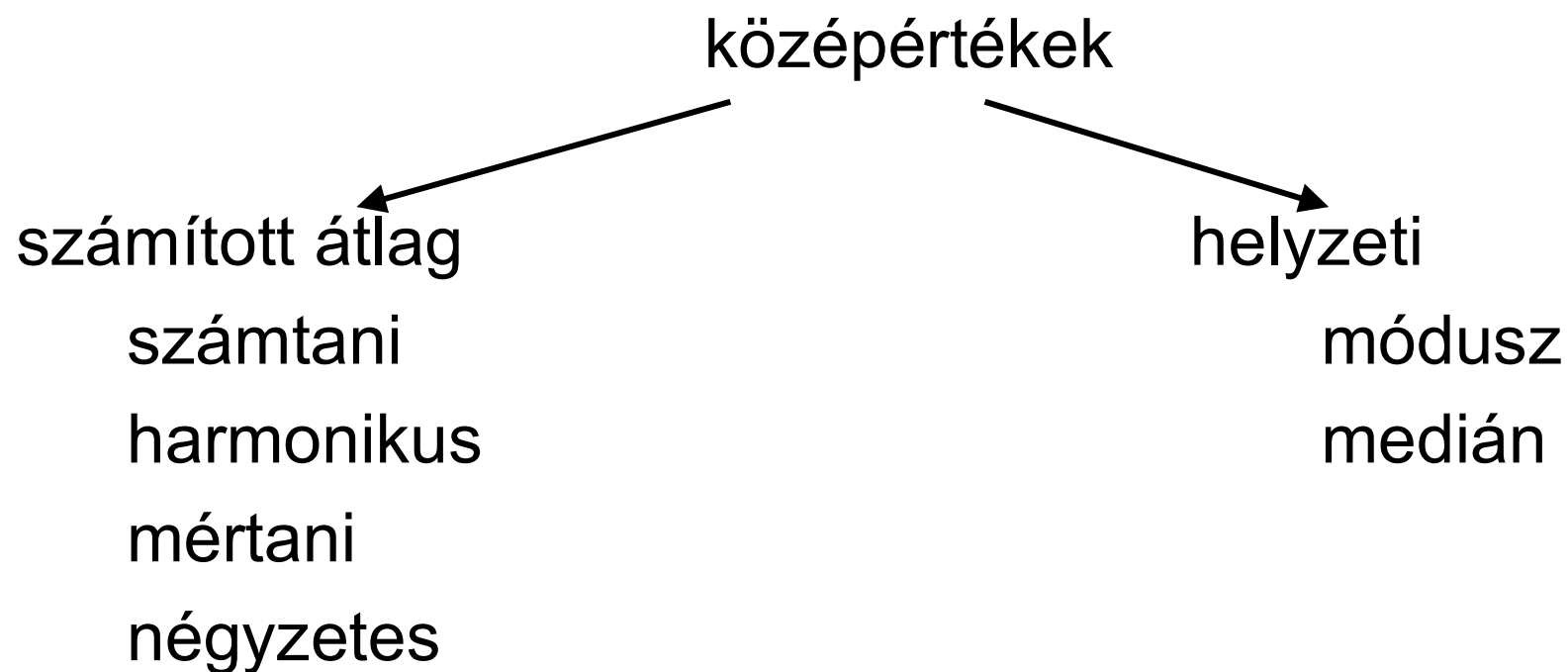

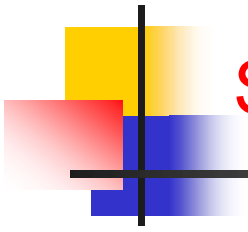
- *Középértékek meghatározása*
  - cél azonos fajta adatok helyettesítése egy jellemző számértékkel
  - követelmények:
    - közepes helyet foglaljanak el
    - számszerű adatok halmazának legyenek tipikus értékei
    - könnyű matematikai meghatározhatóság
    - értelmezhetőség
    - robusztusság – érzéketlenség kiugró adatokra

Középértékek alkalmazása

Számtani középérték

- Definíció:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} (x_1 + x_2 + \cdots + x_n) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

- A *számtani átlag* az a szám, amelyet az átlagolandó értékek helyébe téve azok összege azonos marad.

- tulajdonságai

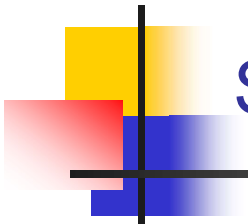
- közepes értéket vesz fel: $x_{min} \leq \bar{x} \leq x_{max}$

- egyedi értékekre: $\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x}) = 0$

- négyzetes minimum: $\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \rightarrow \min$

- lineáris transzformálhatóság:

$$\tilde{x}_i = a + bx_i \quad \bar{\tilde{x}} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \tilde{x}_i = a + b\bar{x}$$

Számtani középérték

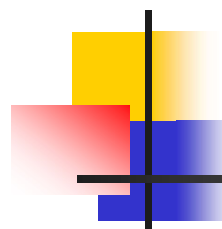

- súlyozott átlag

$$\bar{x} = w'_1 x_1 + w'_2 x_2 + \cdots + w'_n x_n = \sum_{i=1}^n w'_i x_i$$

ahol a w_i súlyok tetszőleges számértékek, és

$$w'_i = \frac{w_i}{\sum_{i=1}^n w_i}$$

Számtani középérték

- rekurzív átlag (futó átlag)

$$\bar{x}_r(0) = 0$$

$$\bar{x}_r(k) = \bar{x}_r(k-1) + \frac{1}{k} [x_k - \bar{x}_r(k-1)] = \frac{k-1}{k} \bar{x}_r(k-1) + \frac{1}{k} x_k$$

$$k = 1, 2, \dots$$

- ahol $\bar{x}_r(k)$ k számú adat alapján vett átlag
- x_k az k -adik mérési adat

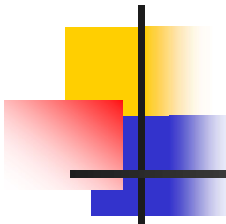
- rekurzív átlag előnyei
  - on line alkalmazás – minden megfigyelés után eredmény
  - az átlag korrekciója adatok módosítása esetén:

- beszúrás $\bar{x}_{korr} = \frac{1}{n+1} (n\bar{x} + x_{n+1}) = \frac{n}{n+1} \bar{x} + \frac{1}{n+1} x_{n+1}$

- törlés $\bar{x}_{korr} = \frac{n}{n-1} \bar{x} - \frac{1}{n-1} x_i$

- csere $\bar{x}_{korr} = \bar{x} - \frac{1}{n} (x_{el} - x_{be})$

- Mozgó átlag
  - az ideális és a rekurzív átlagban az egyes tagok egyforma súllyal szerepelnek
  - a súlyozott átlagban a súlyok nem azonosak, de egy adott átlagolás során állandóak
  - ha az adatok időben lassan változnak, akkor az átlagolásban nem célszerű minden tagot egyforma súllyal szerepeltetni; célszerű a régebbi tagokat egyre kevésbé figyelembe venni

Számtani középérték

- két megoldás
  - a régi értékek elhagyása, az átlagképzést csak az utolsó meghatározott számú mérésre hajtjuk végre
    - „*ablakos átlagolás*”

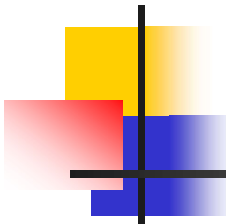
$$\bar{x}_m(k) = \frac{1}{N} \sum_{i=k-N+1}^k x_i$$

- ahol N az „ablak”-szélesség

vagy

$$\bar{x}_m(k) = \sum_{i=-\infty}^k x_i w(k-i)$$

$$\text{ahol } w(i) = \begin{cases} 1/N & \text{ha } 0 \leq i < N \\ 0 & \text{egyébként} \end{cases}$$

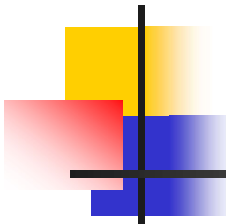
Számtani középérték

- a régi értékek fokozatosan (exponenciálisan) csökkenő súllyal szerepelnek az átlagolásban, „*felejtő átlagolás*”

$$\bar{x}_m(k) = \sum_{i=1}^k \frac{1}{\tau} \left(1 - \frac{1}{\tau}\right)^{k-i} x_i = \sum_{i=1}^k w(k-i) x_i$$

$$\text{ahol } w(i) = \begin{cases} \frac{1}{\tau} \left(\frac{\tau-1}{\tau}\right)^i & \text{ha } 0 \leq i \\ 0 & \text{egyébként} \end{cases}$$

τ - az átlagolás felejtési időállandója

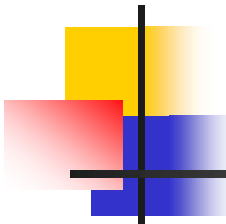
További számított középértékek

- Harmonikus átlag:

$$\bar{x}_h = \frac{n}{\sum_{i=1}^n \frac{1}{x_i}}$$

$$\bar{x}_{h,súly} = \frac{\sum_{i=1}^n f_i}{\sum_{i=1}^n \frac{f_i}{x_i}}$$

- A *harmonikus átlag* az a szám, amelyet az átlagolandó értékek helyébe téve, azok reciprokjainak összege változatlan marad.
- alkalmazhatóság: ha értelmezhető az átlagolandó értékek reciprokjainak összege
- használata: az átlagolandó értékek fordított intenzitási viszonzszámok, súlyozott változat is lehetséges

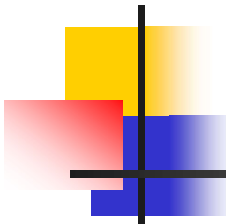
További számított középértékek

- Mértani/geometriai átlag:

$$\bar{x}_g = \sqrt[n]{x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n}$$

$$\bar{x}_g = \sqrt[\sum f_i]{\prod_{i=1}^n x_i^{f_i}}$$

- A *mértani (geometriai) átlag* az a szám, amelyet az átlagolandó számértékek helyébe téve azok szorzata változatlan marad.
- nagyságát a két szélső érték határozza meg
- alkalmazás: ha az átlagolandó értékek között szorzatszerű viszony van
- használata: pl. időszakonkénti változások átlagának kiszámításánál, ha az adatok egyirányú tendenciával rendelkeznek, súlyozott változata is lehetséges

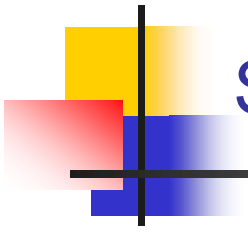
További számított középértékek

- Négyzetes átlag

$$\bar{x}_q = \sqrt{\frac{x_1^2 + \dots + x_n^2}{n}}$$

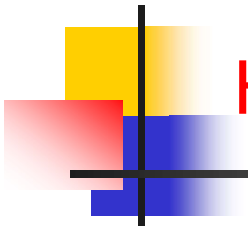
- A ***négyzetes (kvadratikus) átlag*** az a szám, amelyet az átlagolandó számértékek helyébe téve azok négyzetösszege változatlan marad.
- kiugró értékekre érzékeny
- technikai jellegű mérőszám, szórás számolásánál van jelentősége

Számított középértékek

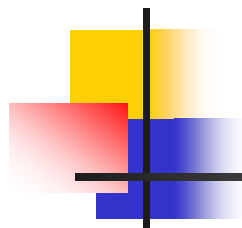
- Számított átlagértékek jellemzői:
  - közepesek
  - nem mindig tipikusak (lehet, hogy az adatok között nem is szerepel olyan értékű)
  - érzékenyek a kiugró értékekre; hibás, illetve kimaradó adatok erősen befolyásolják az értéküket
  - értelmezhetőség – számítás függő
  - meghatározhatóság

Helyzeti középértékek

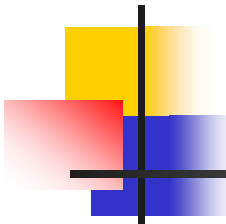
- *Módusz*
  - a legtöbbször előforduló érték
  - elvileg jellemző az adott sokaságra – tipikusság
  - nem egyértelmű
    - nem biztos, hogy létezik
    - lehet, hogy több is van
  - nem érzékeny a ritkán előforduló kiugró értékekre – robusztus
  - nem feltétlenül közepes

Helyzeti középértékek

- *Medián*
  - „középső” adat – sorba rendezés!
    - páratlan elemszámnál $Me = x_{((n+1)/2)}$
    - páros elemszámnál $Me = (x_{(n/2)} + x_{(n/2+1)})/2$
    - értelmezhetőség – közepes érték
    - robusztus
    - tipikusság

További adatjellemzők

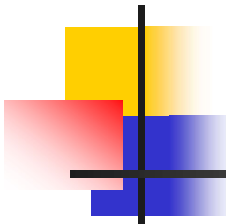

- *Kvantilisek*

- osztópontok, amelyek a rangsorba rendezett adatok 2, 3, ..., k -ad részét jellemzik
- $q_j^{(k)}$ jelenti a j -dik k -ad rendű kvantilist ($j = 1, 2, \dots, k-1$), azaz azt a változó értéket, amelynél az összes előforduló érték j/k -ad része kisebb:

$$x_{(1)} \leq \dots \leq x_{(i)} \leq q_j^{(k)} \leq x_{(i+1)} \leq \dots \leq x_{(n)}$$
$$i/n = j/k$$

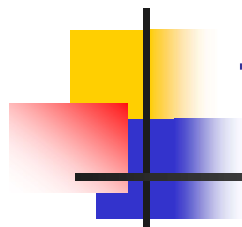
- az osztópontokat a megfelelő érték kiválasztásával vagy két szomszédos érték átlagolásával kapjuk meg

További adatjellemzők

- fontosabb kvantilisok
  - medián – felező $Me = q_1^{(2)}$
  - tercilis – harmadoló
  - kvartilis – negyedelő $Q_j = q_j^{(4)}$
  - kvintilis – ötödölő
  - decilis – tizedelő $D_j = q_j^{(10)}$
  - percentilis – századoló $P_j = q_j^{(100)}$
- kvantilisok száma mindig eggyel kevesebb, mint ahány részre osztja a sokaságot
- különféle kvantilisok értéke azonos lehet

További adatjellemzők

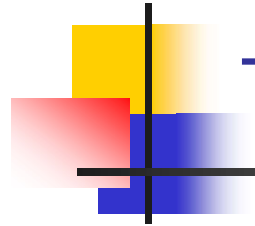

- *Momentumok*
  - származtatott mutatószámok meghatározására alkalmasak
  - r -ed rendű momentum:

$$m_r = \frac{\sum_{i=1}^n x_i^r}{n}$$

- r -ed rendű centrális momentum:

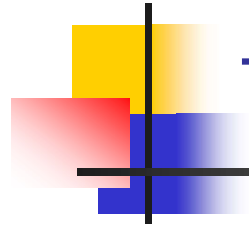
$$m_r^{(c)} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^r}{n}$$

További adatjellemzők – Szóródás

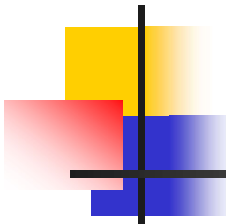
- *Szóródás*
  - a különböző középértékek jellemzik a sokaságot, de nem adnak információt az adatok homogenitásáról
  - szóródás – a sokaság egyedeinek különbözősége, mérési adatok tartománya
  - elemzés: a szóródás okainak és tendenciáinak kimutatása

További adatjellemzők – Szóródás

- szóródás jellemzése történhet különböző mérőszámokkal:
  - szóródás terjedeleme
  - interkvartilis terjedelem
  - átlagos (abszolút) eltérés
  - szórás

További adatjellemzők – Szóródás

- *terjedelem*

- a legnagyobb és a legkisebb adat közti különbség

$$T = x_{max} - x_{min}$$

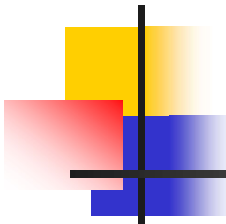
- könnyen számítható
- a kiugró szélsőértékek befolyásolják

- *interkvartilis terjedelem*

- alsó és felső kvartilis különbsége:

$$TQ = Q_3 - Q_1$$

- az értékek középső 50%-ának intervalluma

További adatjellemzők – Szóródás

- *Átlagos abszolút eltérés*
  - cél a középértéktől való eltérés bemutatása
  - a számtani átlagtól való eltérések algebrai összege nulla
  - az átlagos abszolút eltérés:

$$\delta = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n |x_i - \bar{x}|$$

- belátható, hogy ennek értéke akkor lesz minimális, ha a mediánhoz viszonyítjuk az eltéréseket:

$$\sum_{i=1}^n |x_i - Me| \rightarrow \min$$

- *Elméleti szórás*

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - x_0)^2}{n}}$$

ahol

- x_0 a keresett paraméter ideális értéke
- n a mérések száma, de $n \rightarrow \infty$
- azaz az elméleti szórás meghatározásához elvileg ismerni kellene a meghatározandó értéket (x_0 -t) és igen nagy számú ($n \rightarrow \infty$) mérést kellene végeznünk – ez csak speciális esetben lehetséges

- *Variancia – elméleti szórásnégyzet*

$$\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - x_0)^2}{n}$$

- eltérés-négyzetösszeg: $SS = \sum_{i=1}^n (x_i - x_0)^2$

- *Tapasztalati szórás*

$$s^* = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}; \quad \bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

- *Korrigált tapasztalati szórás*

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}}; \quad \bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

ahol

- $\bar{x}$ a mérések átlaga
- n a mérések száma, de n véges érték

- a becslés egyszerűsített képlete:

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n x_i^2 - \frac{(\sum_{i=1}^n x_i)^2}{n}}{n-1}} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n x_i^2 - n \cdot \bar{x}^2}{n-1}}$$

- gyakorlati/tapasztalati eltérés-négyzetösszeg

$$SS = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 = \sum_{i=1}^n x_i^2 - n\bar{x}^2$$

- szórás határai $0 \leq s^* \leq \bar{x}\sqrt{n-1}$

- lineáris transzformáció hatása az eltérés-négyzetösszegre és a szórásra

$$\tilde{x}_i = a + bx_i$$

$$SS_{\tilde{x}} = \sum_{i=1}^n (a + bx_i - (a + b\bar{x}))^2 = \sum_{i=1}^n b(x_i - \bar{x})^2 = bSS_x$$

$$\sigma_{a+bx} = |b|\sigma_x$$

- ha $a = -\frac{\bar{x}}{\sigma}$ $b = \frac{1}{\sigma}$

akkor $\bar{\tilde{x}} = 0$ $\sigma_{\tilde{x}} = 1$ standardizált változó

- relatív szórás (százalékos relatív szórás)

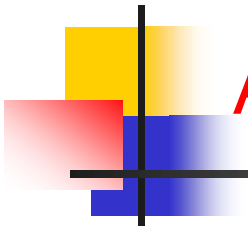
$$s_{rel} = \frac{s}{\bar{x}} \cdot 100 \quad \text{ahol } \bar{x} \text{ a középérték}$$

- középérték szórása

$$s_{\bar{x}} = \frac{s}{\sqrt{n}} \quad \text{ahol } n \text{ a mérések száma}$$

- középérték relatív szórása

$$s_{\bar{x}rel} = \frac{s}{\bar{x}\sqrt{n}} \cdot 100$$

Adatok megjelenítése

- Adatok megjelenítése
  - adatbázisok, adattáblák, táblázatok
  - felsorolási szempontok
    - idősoros (sorok sorrendje kötött)
    - keresztmetszeti (sorok sorrendje tetszőleges)
    - kombinációik
  - nagy tömegű adatok rendezése
    - csoportosítás (osztályozás)
    - összehasonlítás

- csoportosítás
  - az adatoknak egy vagy több szempont szerinti osztályozása
  - szempontok: a vizsgálat szempontjából lényeges jellemzők
  - egyértelmű besorolhatóság!
  - több szempont: kombinatív csoportosítás
    - áttekinthetőség

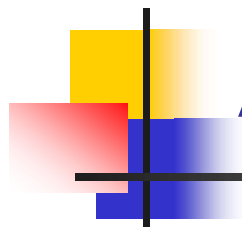
- összehasonlítás
  - adatok egymás mellé rendezése elemzési célból
  - összehasonlítható adatok: csak a vizsgálat szempontjából érdekes jellemzőkben eltérő adatok
  - összehasonlítás történhet
    - időbeli változás alapján
    - keresztmetszeti elhelyezkedés alapján
  - összehasonlítás műveletei
    - hányados-képzés (relatív) - időbeli
    - különbség-képzés (abszolút) - keresztmetszeti

- Viszonyszámok
  - relatív összehasonlítás számszerűsítése
  - két egymással összefüggésben lévő adat hányadosa

$$V = \frac{A}{B}$$

viszonyszám = vizsgált adat / viszonyítási alap

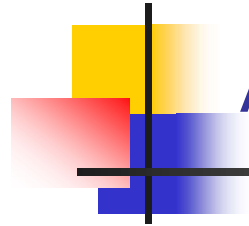
- kifejezési formái
  - együtthatós
  - százalékos, ezrelékes
  - képzett egység

Adatok megjelenítése

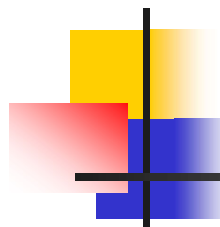
- viszonyszámok legfontosabb fajtái:
  - intenzitási
    - különböző, de egymással kapcsolatban álló adatok
    - képzett mértékegység
  - megoszlási
    - részsokaság viszonya az egészhez, %, ‰
  - koordinációs
    - két részsokaság viszonya, %, ‰
  - dinamikus
    - időbeli változás kifejezése

Adatok megjelenítése

- dinamikus viszonyszám fajtái:
  - bázis viszonyszám: ugyanahhoz az időszakhoz képest más időszakok változásai
  - láncviszonyszám: az előző időszakhoz képest a rákövetkező időszak változása

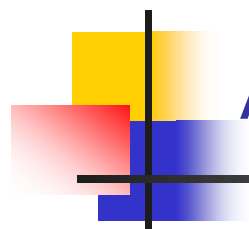

Adatok megjelenítése

- Adatok ábrázolása
  - túl sok adat esetén nehéz az áttekintés
  - azonos értékek összeszámolása: egyszerű gyakorisági sor
    - viszonylag kis számú és/vagy sok egyforma adat esetén jó
  - közel hasonló értékek összevonása egy csoportba, majd a csoportok elemszámainak ábrázolása: osztályközös gyakorisági sor vagy relatív gyakorisági hisztogram

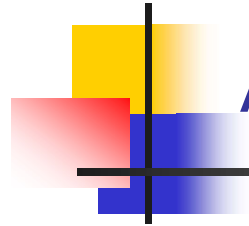
- Relatív gyakorisági hisztogram
  - osztályok számának meghatározása:
    - általában 5 – 20 között, az adatok számának és az adatok „egyformaságának” függvényében
    - $k = 1 + 3,3 \lg n$
    - túl kevés osztály – összemossa a jellegzetességeket
    - túl sok osztály – üres osztály megjelenése, értelmezhetőségi gondok

Adatok ábrázolása

- osztályok szélessége
  - a legnagyobb és a legkisebb adat közti különbség osztva az osztályok tervezett számával, kerekítve
  - egyforma szélesség
  - nyitott osztályok a legalsó és a legfelső osztály esetében
  - érdemes az adatok ismeretében megfontolni, komoly torzítást okozhatnak a rosszul megválasztott beosztás

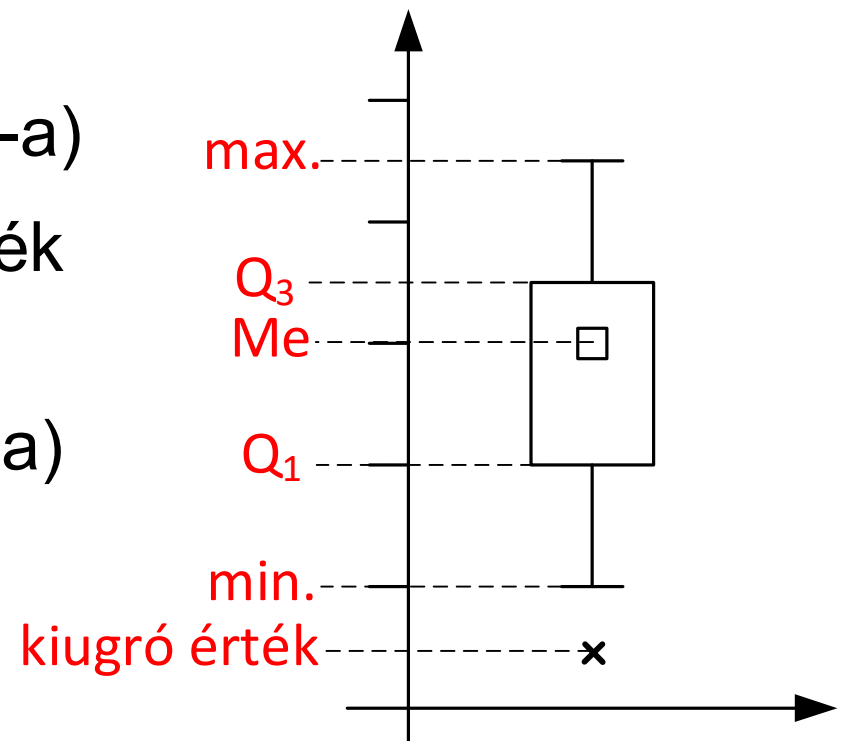
Adatok ábrázolása

- határok rögzítése
  - legkisebb mérési eredmény figyelembe vételével megállapítjuk az alsó határt
  - a többit ebből következően vesszük fel
  - határra ne eshessen adat!

Adatok ábrázolása

- Adatok ábrázolása box-plot (box and whisker) módszerrel
  - maximális érték
  - felső kvartilis (adatok 25%-a)
  - 50%-os valószínűségű érték (tapasztalati medián)
  - alsó kvartilis (adatok 25%-a)
  - minimális érték
  - kiugró érték

- gyanús, kiugró eredmények kezelése: ν -teszt:

$$\nu = \frac{|x_i^* - \bar{x}|}{s}$$

ahol x_i^* a gyanús eredmény

$\bar{x}$ a többi adatból számolt átlag

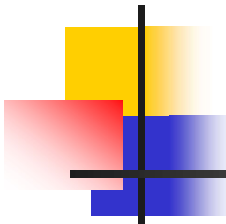
s a többi adatból számolt szórás

- ellenőrzés
szignifikancia
táblázattal
(ahol n az összes
mérés száma!):

n	$sz.h.$
3	46,7
4	10,1
5	6,51
6	5,31

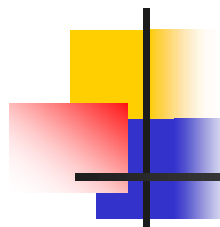
**A számítástechnikai ágazatban működő
társas vállalkozások száma és teljesítménye**

Év	Vállalkozások száma (db)	Nettó árbevétel (mFt)	Alkalmazásban állók (fő)
2000	6 307	262 459	20 190
2001	7 176	364 660	24 055
2002	8 295	466 627	26 536
2003	9 462	498 390	28 482
2004	9 920	527 404	33 911

Keresztmetszeti tábla

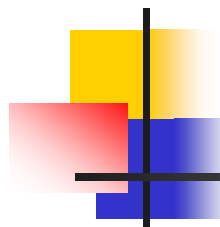
Megnevezés	Nemszer- ver szgép	Szerver sz.szgép	Kézi szgép	Nemszer- ver ngép	Szerver nagygép	Összesen
Hardver- szaktanácsadás	2 447	175	55	14	70	2 761
Szoftverkiadás	5 277	526	124	44	196	6 167
Egyéb szoftver- szaktanácsadás, - ellátás	27 933	2 512	1 213	211	770	32 639
Adatfeldolgozás	10 940	300	94	6	305	11 645
Adtabázis- tevékenység, on- line kiadás	2 035	202	111	5	67	2 420
Irodagép-, számítógép- javítás	2 960	233	98	35	10	3 336
Egyéb számítástechnika i tevékenység	20 475	783	285	29	327	21 899
Összesen	72 067	4 731	1 980	344	1 745	80 867

Intenzitási viszonyszámok

- adatok db/1000 fő-ben és fő/1000 fő-ben kifejezve

Ország	Személyi számítógép	Internet kapcsolattal rendelkező gép	Internet felhasználó
Ausztria	374	71	462
Csehország	177	27	268
Lengyelország	106	20	232
Magyarország	108	36	158
Oroszország	89	4	41
Románia	83	2	191
Szlovákia	180	21	256
Szlovénia	301	21	376
Ukrajna	19	2	18

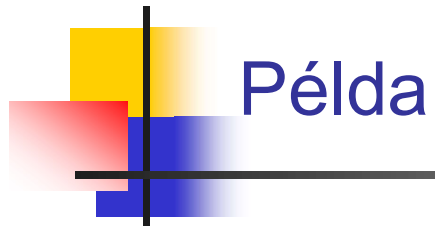
Intenzitási viszonyszámok

- adatok db/1000 fő-ben és fő/db-ban kifejezve

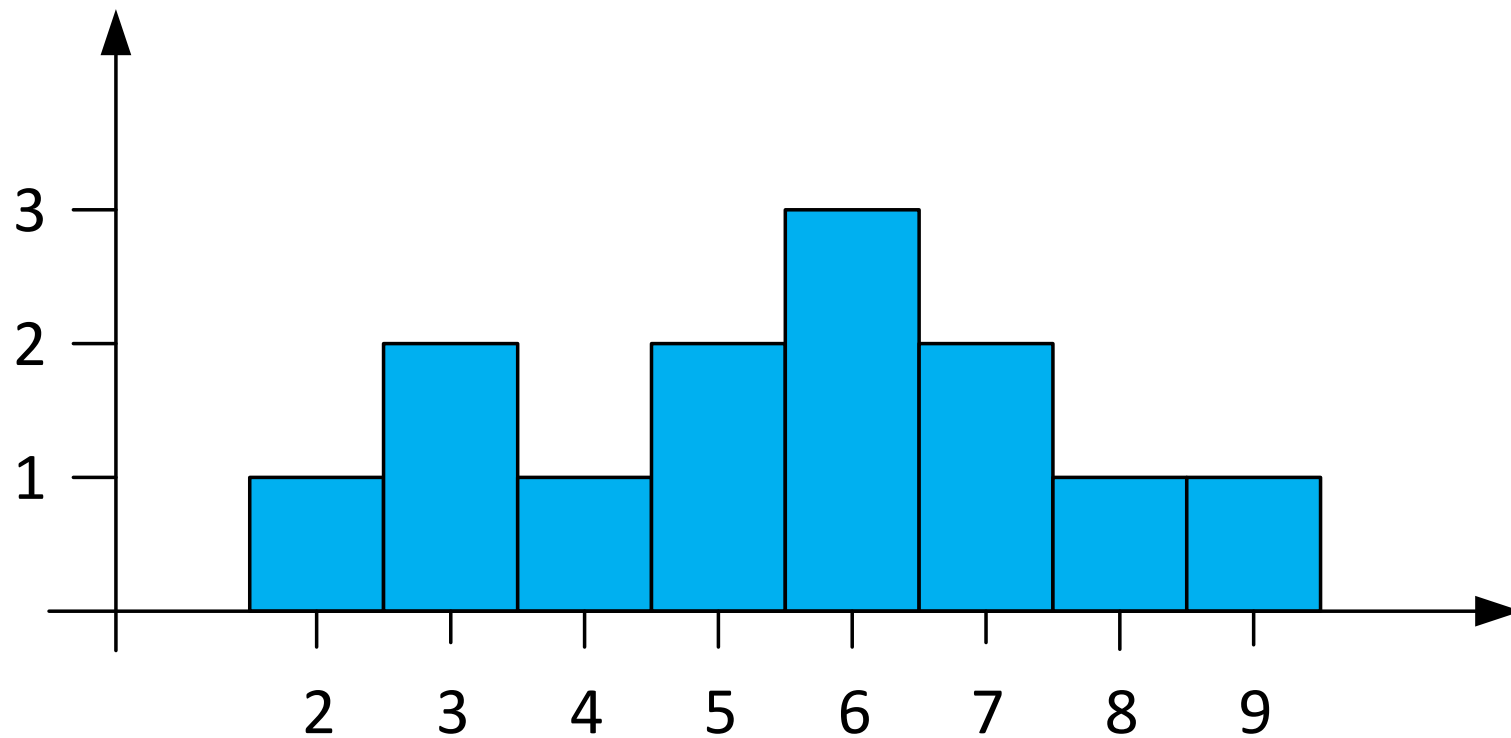
Ország	egyenes	fordított
Ausztria	374	2,7
Csehország	177	5,6
Lengyelország	106	9,4
Magyarország	108	9,3
Oroszország	89	11,2
Románia	83	12,0
Szlovákia	180	5,6
Szlovénia	301	3,3
Ukrajna	19	52,6

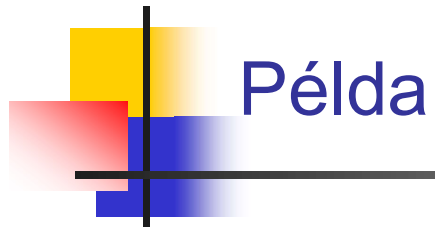
A számítástechnikai ágazatban működő társas vállalkozások száma és dinamikus viszonyszámai

Év	Vállalkozások száma (db)	Bázis viszonyszám (2000 = 100)	Láncviszonyszám (előző év = 100)
2000	6 307	100%	---
2001	7 176	114%	114%
2002	8 295	132%	116%
2003	9 462	150%	114%
2004	9 920	157%	105%

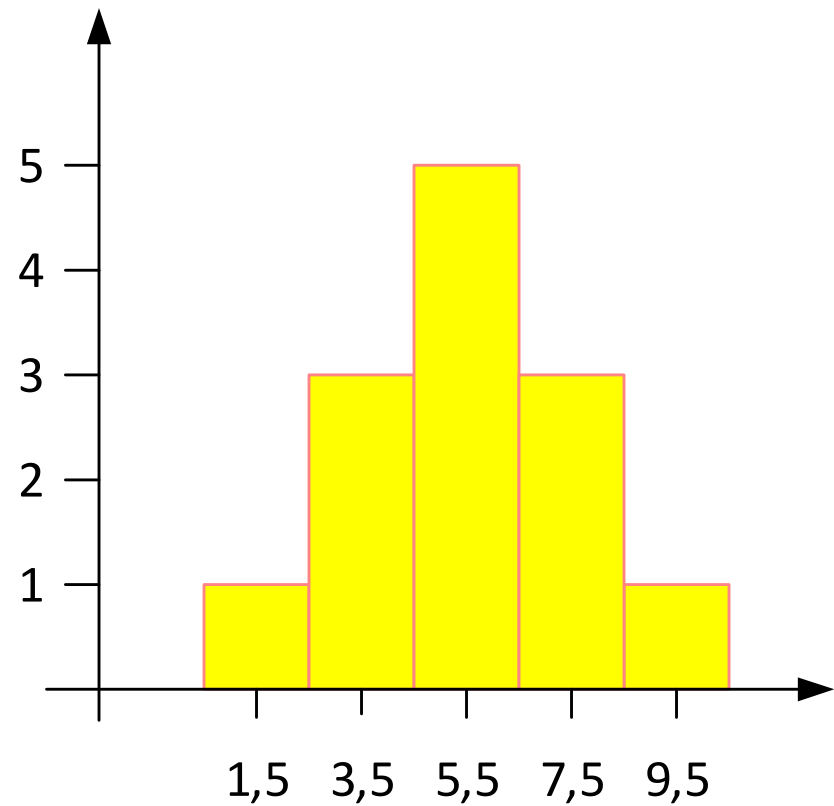
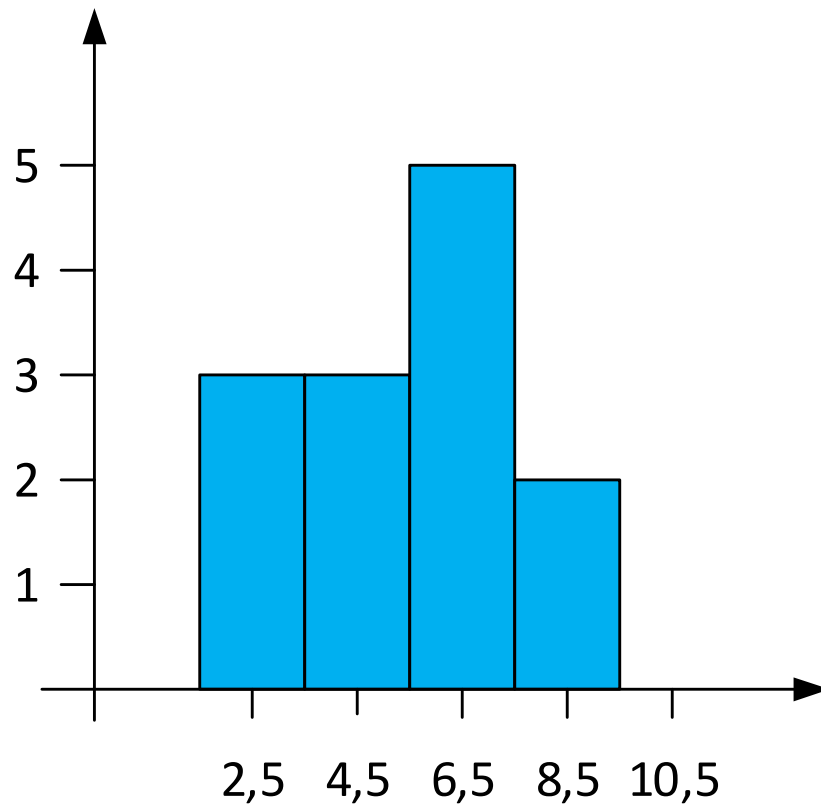

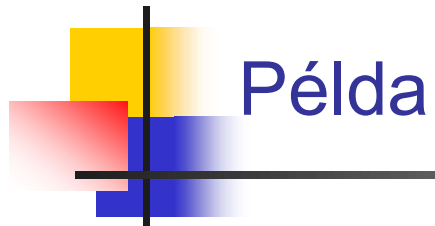
- Példa adatainak egyszerű gyakorisági sora

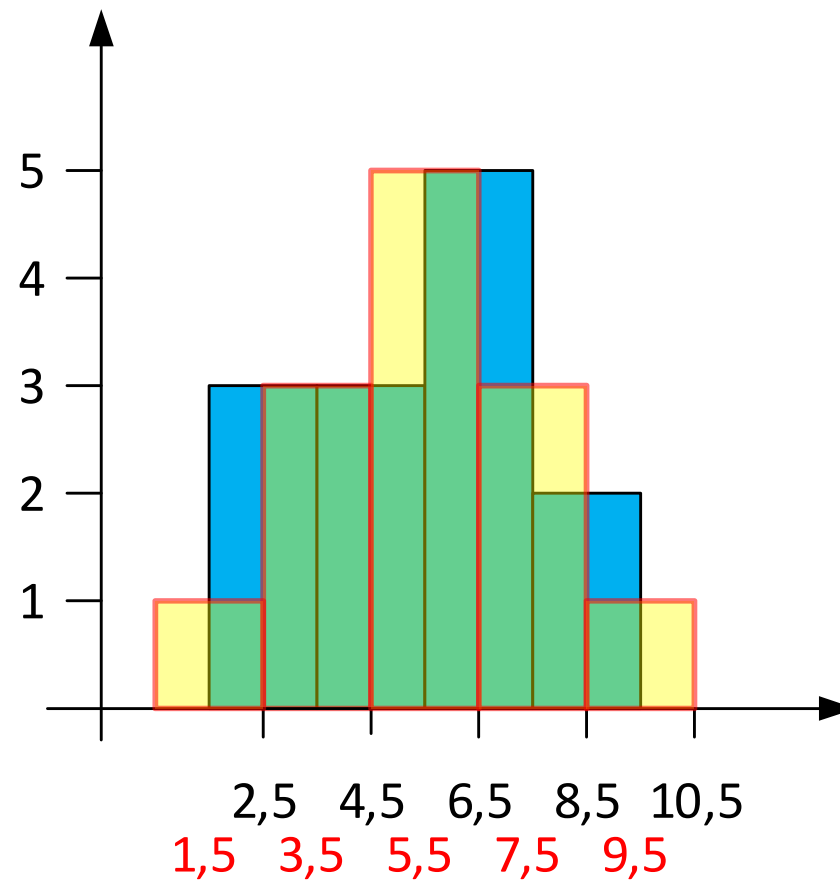
- Példa adatainak osztályközös gyakorisági sora ($\Delta x=2$)

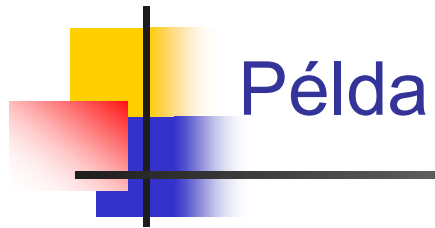

Példa

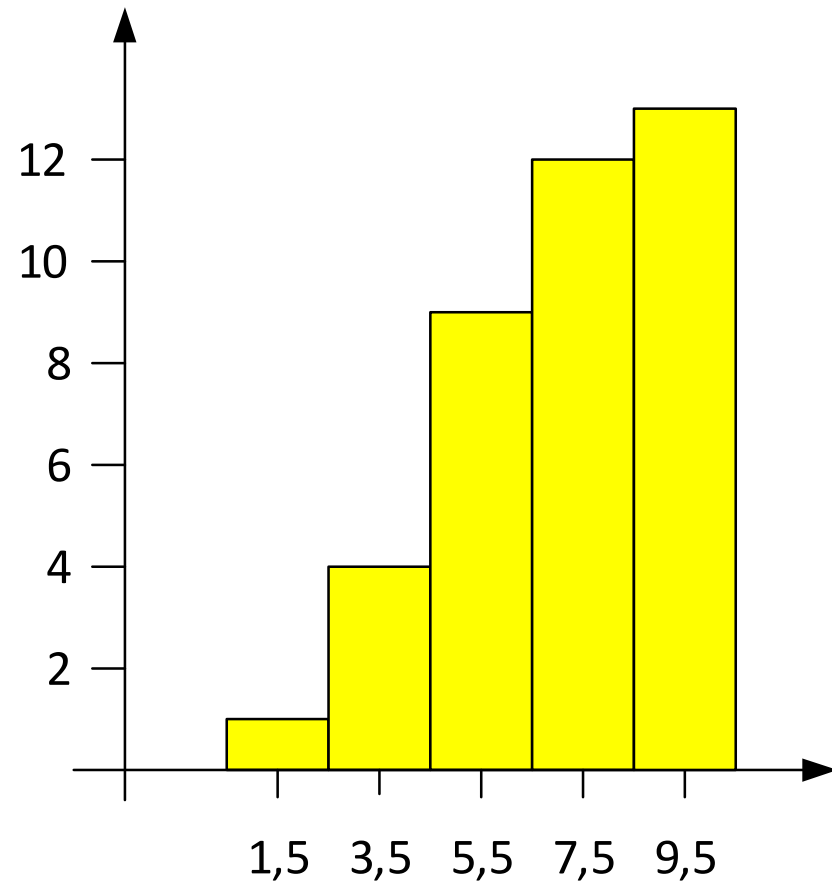
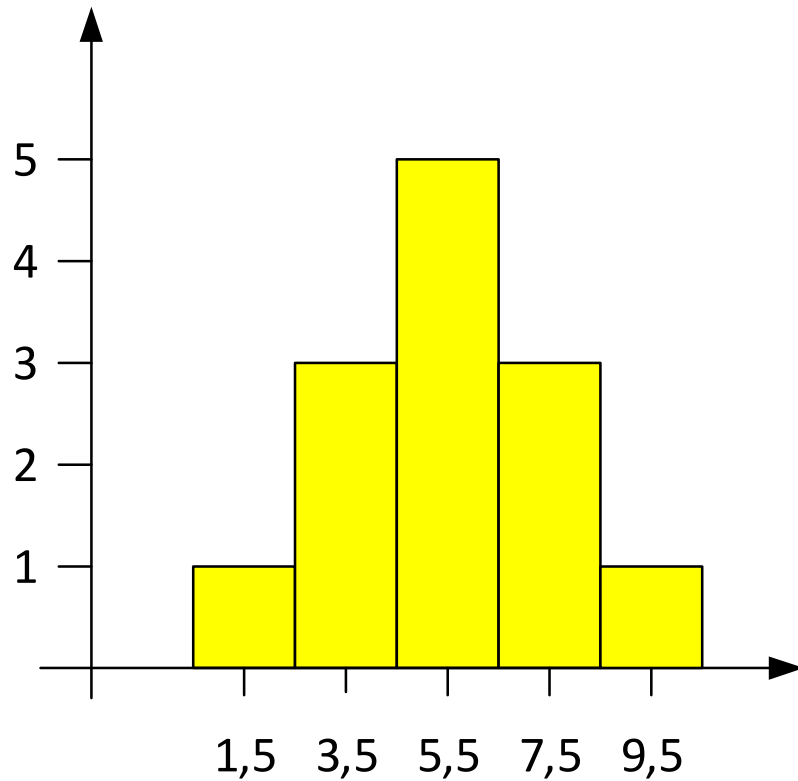
- Relatív gyakorisági hisztogramok összehasonlítása

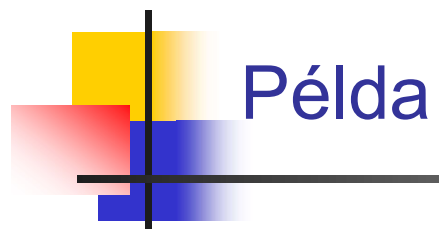

Példa

- relatív gyakoriság és kumulált relatív gyakoriság

- A példa box-plot ábrája

